

Михайло Андрійович Алексеєнко
(19.10.1942 – 14.11.2020)

14 листопада 2020 р. пішов з життя Михайло Андрійович Алексеєнко — професор, доктор філологічних наук (Україна), професор титулярний (Польща), завідувач кафедри російської мови філологічного факультету Львівського університету імені Івана Франка (1982–1993), керівник кафедри транслятології і контрастивної лінгвістики гуманітарного відділення Щецинського університету (1999–2012), авторитетний учений, який збагатив славистику дослідженнями в галузі східнослов'янської фразеології, перекладознавства, лексикографії, гендерології, контрастивного дослідження української, російської і польської мов та виплекав кілька поколінь учених в Україні та Польщі.

Викладацька й наукова діяльність ученого почалася після закінчення (1967) російського відділення філологічного факультету ЛДУ ім. І. Франка й зарахування його на посаду старшого лаборанта кабінету експериментальної фонетики, а згодом — на посаду асистента кафедри російської мови і загального мовознавства. Схильність до наукової роботи, цілеспрямованість, виняткова працездатність — якості, що визначили науковий шлях Ученого, який він послідовно пройшов від лаборанта до заслуженого професора: навчання в аспірантурі (1971–1974), захист кандидатської (1976, наук. керівник — проф. І. Є. Грицютенко) і докторської (1991) дисертацій, присвоєння вченого звання доцента (1980) і професора (1991), професора титулярного Польщі (1996). Професіоналізм та організованість сприяли його активній роботі на посаді заступника декана підготовчого факультету для іноземних громадян (1976–1977) ЛДУ ім. І. Франка. 1977–1981 роки — це інтенсивна науково-педагогічна діяльність на посаді доцента секції теоретичного і прикладного мовознавства в Лейпцизькому університеті ім. К. Маркса (Німеччина). Після повернення (1981) науковець працює доцентом кафедри російської мови філологічного факультету ЛДУ ім. І. Франка, яку згодом очолює (1982). Він готує кадри вищої кваліфікації через аспірантуру, збирає авторські колективи й видає науково-методичні збірники, проводить наукові конференції, присвячені вивченню творчої спадщини відомих учених Львівського університету (Євгена Кротевича, Віктора Борковського та ін.) тощо.

З 1990-х років науково-педагогічна діяльність М. Алексеєнка пов'язана з університетами Польщі та Німеччини, насамперед зі Щецинським університетом (Польща), де з 1993 р. до 2012 р. він працював спочатку професором, а незабаром і завідувачем кафедри транслятології і контрастивної лінгвістики Інституту слов'янської філології. За 20 років роботи в цьому університеті професор Алексеєнко зробив дуже багато для розвитку європейської славістики. Саме з його ініціативи, власне, й було створено кафедру транслятології і контрастивної лінгвістики, яку він очолював 13 років (1999–2012). Також було закладено нові традиції проведення міжнародних конференцій, присвячених проблемам фразеології слов'янських мов, питанням мовної динаміки, тенденцій номінації, перекладознавства, гендерології, лексикографії, лінгвокультурології, а також конференції, присвячені 200-літтю від дня народження Адама Міцкевича та Олександра Пушкіна, Тараса Шевченка. З 1996 р. до 2013 р. проведено 12 таких міжнародних славістичних форумів за участі науковців Білорусі, Болгарії, Іспанії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Чехії, Угорщини, України та ін. Наслідком цих конференцій стали випуски збірника «Слово. Текст. Время», що виходили за його редакцією. Крім того, М. Алексеєнко працював у Гданському університеті (Польща, 1999–2001), де керував семінаром магістрів з проблем фразеології та перекладознавства, Ростокському університеті (Німеччина, 1999), де читав курси з фонетики, синтаксису та фразеології російської мови; Інституті славістики в Грайфсвальді (Німеччина, 1999–2001), де викладав українську мову.

Працюючи в європейських університетах, Професор чимало уваги приділяв популяризації української мови, культури України, свідченням чого є проведені конкурси на найкраще виконання української пісні, читання української поезії тощо.

М. Алексеєнко — автор понад 300 наукових праць. Найвагоміше місце в його науковій спадщині посіли лексикографічні проекти: «Polsko-rosyjsko-ukraiński słownik języka oficjalno-urzędowego», «Польско-руско-украинский словарь деловой речи», «Польсько-російсько-український словник ділового мовлення» (Москва, 2002), «Rosyjsko-polski słownik terminów lingwistycznych», «Русско-польский словарь лингвистических терминов» (Szczecin, 2003), «Словарь отфразеологической лексики современного русского языка» (у співавт.) (Москва, 2003), «Человек в русской диалектной фразеологии» (у співавт.) (Москва, 2004), «Глагольные омонимы русской диалектной речи» (у співавт.) (Москва, 2005), «Українсько-польський словник лінгвістичних термінів. Ukraińsko-polski słownik terminów lingwistycznych» (у співавт.) (Szczecin, 2005), «Человек в производных именах русской народной речи» (у співавт.) (Москва, 2007), «Словарь словообразовательных синонимов русской народной речи» (у співавт.) (Елец, 2008), «Словарь глаголов-омонимов русского языка: (литературно-диалектная соотносительность)» (у співавт.) (Елец, 2008), «Омонимы русской диалектной речи» (у співавт.) (Москва, 2009).

Під керівництвом М. Алексеєнка створено унікальну фразеологічну школу ентузіастів-послідовників, що сьогодні репрезентована трьома поколіннями мовознавців. Вихованці українсько-польської (львівсько-щецинської) наукової школи професора Алексеєнка — 13 кандидатів наук, виплеканих в Україні і Польщі, та 3 доктори наук (Т. Космеда, О. Левченко, А. Архангельська) — активно продовжують свою наукову роботу, утілюючи в життя та плідно розвиваючи ідеї свого Вчителя й Наставника.

Світла пам'ять про Михайла Андрійовича Алексеєнка — талановитого вченого, інтелектуала, блискучого педагога й методиста, прекрасного вихователя молоді, організатора науки, творчу особистість, доброзичливу й добродішну людину назавжди залишиться в серцях усіх, хто його знав і любив.